

**Programul național pentru promovarea antreprenoriatului
și creșterea competitivității în anii 2023-2027
(Programul PACC 2027)**

Capitolul I. INTRODUCERE

Programul Național pentru Promovarea Antreprenoriatului și Creșterea Competitivității pentru perioada 2023-2027 (în continuare – *Programul PACC 2027*) indică principalele activități de dezvoltare a cadrului antreprenorial și adaptează prioritățile precum și angajamentele care derivă din statutul de țară-candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană, inclusiv Agenda pentru dezvoltare durabilă 2030.

Secțiunea 1. Context

1. Conceptualizarea Programului a fost supusă unui amplu proces de consultare, care a implicat diferite părți interesate și o varietate de metode.

2. Identificarea obiectivelor *Programului PACC 2027* a reprezentat un proces de selectare a elementelor cele mai relevante asupra competitivității economice și identificarea disfuncțiilor existente (problem-driven analysis) care împiedică atingerea obiectivelor de dezvoltare.

3. *Programul PACC 2027* abordează provocările și barierele în calea unei dezvoltări sociale și economice mai favorabile activității antreprenoriale, în concordanță cu prioritățile stabilite în cadrul național de politici, precum:

1) Strategia națională de dezvoltare "Moldova Europeană 2030" (în continuare – SND). Programul va contribui la atingerea obiectivelor SND, în special *Obiectivul general 1. Creșterea veniturilor din surse durabile și atenuarea inegalităților* (implementarea politicilor orientate spre dezvoltare, care susțin activitățile productive, crearea de locuri de muncă decente, antreprenoriatul, creativitatea și inovația și care încurajează formalizarea și creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, inclusiv prin accesul la serviciile financiare), *Obiectivul general 3. Garantarea educației corespunzătoare și de calitate pentru toți pe tot parcursul vieții* (va crește înscrierea în învățământul profesional tehnic și promovarea învățământului dual), *Obiectivul general 4. Ridicarea nivelului de cultură și de dezvoltare personală* (elaborarea și implementarea politicilor de promovare a turismului durabil), *Obiectivul general 6. Un sistem de protecție socială solid și incluziv* (oportunităților egale pentru grupurile vulnerabile ale societății pentru participarea la programe de dezvoltare a abilităților antreprenoriale și suport în afaceri), *Obiectivul general 7. Asigurarea unei guvernări eficiente, incluzive și transparente*, *Obiectivul general 10. Asigurarea unui mediu sănătos și sigur* (asigurarea realizării principiilor economiei verzi și circulare, promovarea modelelor de afaceri ecologice și sustenabile).

2) Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”, care oferă cadrul de politici de guvernare a Republicii Moldova pentru perioada 2023-2026.

Obiectivele de transformare înscrise în Programul Guvernului sunt direct tangibile viziunii de dezvoltare a *Programului PACC 2027*. Astfel, Capitolul IV - *Dezvoltarea*

Economică, este prioritatea nr. 1 în Programul Guvernului și prevede edificarea unei economii prospere și reziliente, care necesită stabilirea regulilor clare și simple, deschidere spre inovație, digitalizare, diversificare a investițiilor și integrarea competitivă în economia globală, pentru a oferi cetățenilor și mediului de afaceri oportunități de creștere, locuri de muncă bine plătite și bunăstare.

4. Programul asigură continuitatea în procesul de elaborare și implementare a politicilor pentru IMM-uri, din următoarele considerente:

- Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, expirată;

- Prevederile Agendei de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, privind realizarea obiectivelor de politică de nivel mondial și punerea în aplicare a Agendei pentru dezvoltare durabilă 2030 și a celor 17 obiective de dezvoltare durabilă ale acesteia;

- Acordarea în iunie 2022 de către Consiliul European a statutului de țară candidată Republicii Moldova, pentru aderarea la Uniunea Europeană și conjugarea eforturilor comune „*va consolida ordinea internațională bazată pe norme și va contribui la construirea unei Europe mai puternice la nivel mondial*”;

- Recomandările studiului EU Small Business Act for Europe (SBA), parvenit din partea OECD în vederea susținerii dezvoltării unui sector competitiv al IMM-urilor. Totodată, Small Business Act al UE oferă o gamă largă de acțiuni pro-întreprinderi pentru a ghida elaborarea și punerea în aplicare a politicilor IMM-urilor, precum și instrumente pentru monitorizarea și evaluarea rezultatelor.

5. Programul este elaborat pentru un termen de 5 ani (2023-2027) și conține un Plan de acțiuni pentru anii 2023-2025. Planul de acțiuni va fi reevaluat după o perioadă de 3 ani (2025) și adaptat în funcție de rezultatele atinse urmare implementării Planului, a situației economice de moment, precum și urmare evaluării necesităților/impedimentelor de dezvoltare a mediului de afaceri.

6. Elaborarea și promovarea politicii antreprenoriale sunt coordonate de Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, iar implementarea, în mare parte, este atribuită Instituției Publice Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (IP ODA).

7. Pentru a asigura succesul implementării, *Programul PACC 2027* ia în considerare lecțiile învățate, concluziile și recomandările din rapoartele și studiile relevante. În același timp, programul propune o abordare integrată și participativă pentru a asigura o mai mare implicare a diferitelor părți interesate, inclusiv a sectorului privat.

Secțiunea 2. Cadrul strategic de politici pentru antreprenoriat

8. Urmând imperativul integrării europene, exprimat nemijlocit prin implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, *Programul PACC 2027* a fost elaborat în conformitate cu aspirațiile naționale ale Republicii Moldova de a consolida relația politică și economică cu Uniunea Europeană de a dezvolta un cadru antreprenorial și de inovare puternic.

9. Aspirațiile sunt exprimate clar în angajamentele internaționale ale Republicii Moldova și documentele de dezvoltare strategică naționale, precum:

1) *Acordul de Asociere (AA) Moldova-UE și ALSAC*, Titlul IV privind „Cooperarea economică și alte sectoare” și capitolele ulterioare relevante.

2) *Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” (SND)*, care este aliniată atât cu AA Moldova-UE, cât și cu Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a Națiunilor Unite. Multe dintre acțiunile prioritare evidențiate în document vizează sprijinirea antreprenoriatului. SND conține și ținte specifice pentru dezvoltarea IMM-urilor.

3) *Programul Guvernamental „Moldova prosperă, sigură, europeană”*. Capitolul V. Politici sectoriale prioritare.

4) *Programe la nivel de sector*. Pentru a asigura coerența procesului de planificare strategică, Programul integrează aspecte intersectoriale și oferă legături cu programele sectoriale. Totodată, cu scopul de a asigura dezvoltarea regională durabilă și utilizarea eficientă a resurselor umane, prin creșterea competitivității, productivității, ocupării forței de muncă în sectorul industrial în fiecare regiune a țării, Guvernul a lansat un Program-pilot dedicat dezvoltării platformelor industriale multifuncționale (PIM). Au fost alese 18 regiuni unde urmează a fi lansate PIM-urile (Briceni, Dondușeni, Râșcani, Glodeni, Sângerei, Șoldănești, Florești, Telenești, Criuleni, Ialoveni, Anenii Noi, Leova, Cantemir, Basarabeasca, Dubăsari și Ocnița) din care 2 deja se află în construcție.

Programul PACC 2027 este aliniat și la acțiunile întreprinse de Guvern pentru a reduce impactul șocurilor economice din 2022, pentru a stimula redresarea economică și pentru a spori reziliența afacerilor.

Capitolul II. ANALIZA SITUAȚIEI

Secțiunea 1. Contextul economic local

10. Economia Republicii Moldova se confruntă cu numeroase provocări, dar și cu oportunități în ceea ce privește dezvoltarea economică și integrarea europeană.

Economia Republicii Moldova este o economie mică cu cele mai mici venituri comparative cu alte țări din regiune. Convergența rapidă este împiedicată de probleme structurale. Riscurile și un mediu de afaceri instabil au avut efecte negative asupra investițiilor și au determinat o emigrare semnificativă a populației. Cu un nivel insuficient de investiții, creșterea este în principal susținută de remitențe care alimentează consumul privat, în timp ce volumul de exporturi cu valoare adăugată scăzută predomină în structura exportului.

11. Uniunea Europeană este principalul partener comercial al Republicii Moldova, reprezentând aproximativ două treimi din exporturi (în creștere de la o treime în 2000). Cu toate acestea, raportul dintre comerț și PIB rămâne neobișnuit de scăzut (31%) pentru o economie mică. Extinderea comerțului și creșterea participării în lanțurile globale de valoare ar stimula creșterea.

12. Mediul de afaceri se confruntă cu mai multe constrângeri, inclusiv deficitul și calitatea forței de muncă. Rata scăzută de supraviețuire a întreprinderilor reflectă un mediu de afaceri dificil și lipsa continuității în afaceri. Economia neformală rămâne un factor semnificativ și a devenit o problemă mai acută în privința concurenței corecte. Aceasta este perpetuată de calitatea scăzută a bunurilor și serviciilor, conformitatea

scăzută la plata taxelor, calitatea redusă a reglementărilor publice și profiturile mai mari obținute din veniturile parțial sau complet ascunse.

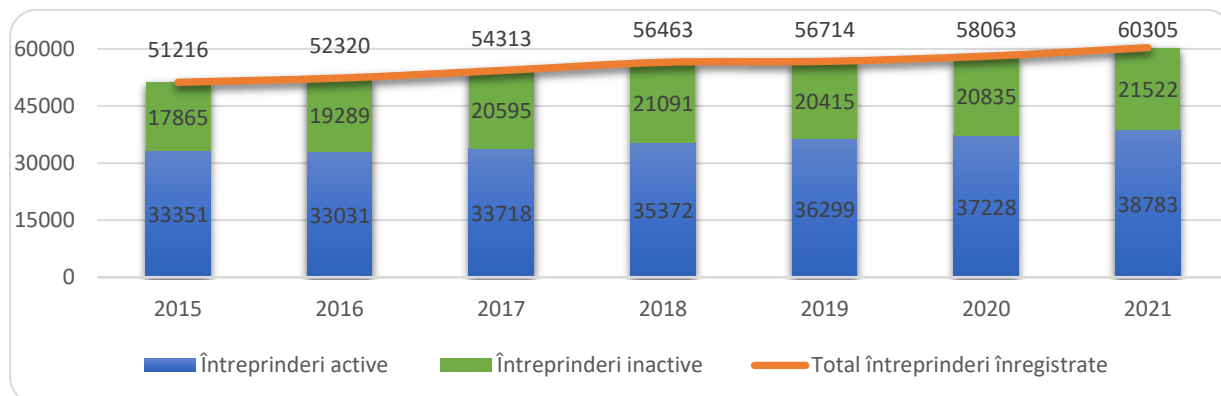
13. Din cauza economiei fragile și a capacității instituționale deja restrânse, Republica Moldova a avut dificultăți în a face față unui val de refugiați ucraineni, care a pus presiune asupra resurselor și infrastructurii țării. Pe lângă aceste consecințe directe, poziția macroeconomică a țării s-a înrăutățit semnificativ, cu inflația care a depășit 30%, finanțele publice în declin și PIB-ul probabil să se contracte cu 4,7% în 2022. Pe de altă parte, acordarea statutului de candidat pentru aderare la UE în iunie 2022 va facilita accelerarea reformelor.

Indicatori economici

14. Ultimii 3 ani, în special anul 2022, s-au remarcat prin producerea concomitentă a mai multor crize, în principal criza energetică produsă la scurt timp după criza pandemică și alimentată de criza economică, urmare a războiului din Ucraina. Efectele majore ale acestui război asupra economiei globale au dus la încetinirea creșterii economice, nivelului record (din ultimele decenii) al inflației (în special a produselor energetice și alimentare), la perturbarea lanțurilor de aprovizionare, înăsprirea condițiilor financiare în marea majoritate a țărilor și creșterea incertitudinii pentru agenții economici. Consecințele au un impact semnificativ și asupra economiei Moldovei, reflectându-se în creșterea accelerată a inflației de 30,2 %, spre sfârșitul anului 2022. Având în vedere numeroasele provocări, economia Republicii Moldova spre finele anului 2022 și-a temperat semnificativ evoluția, fiind înregistrată o descreștere a PIB de circa 5,9% în termeni reali față de anul precedent, și o valoare nominală de 272,6 miliarde lei. În trimestrul I al anului 2023, PIB a însumat 63,7 miliarde de lei, fiind în descreștere cu 2,4% față de trimestrul I a anului 2022. Datele atestă unele semnale de îmbunătățire a situației macroeconomice, întrucât nivelul cel mai inferior al recesiunii economice, înregistrat în anul 2022, a fost depășit.

15. Anual în Republica Moldova sunt înregistrate circa 2000 de întreprinderi noi, în 2021 numărul acestora ajungând la 60 305, fiind în creștere cu circa 6% față de anul 2019. Ponderea întreprinderilor active este una constantă și constituie aproximativ 64% din numărul total de întreprinderi înregistrate.

Figura 4. Evoluția demografică a întreprinderilor, (nr.)

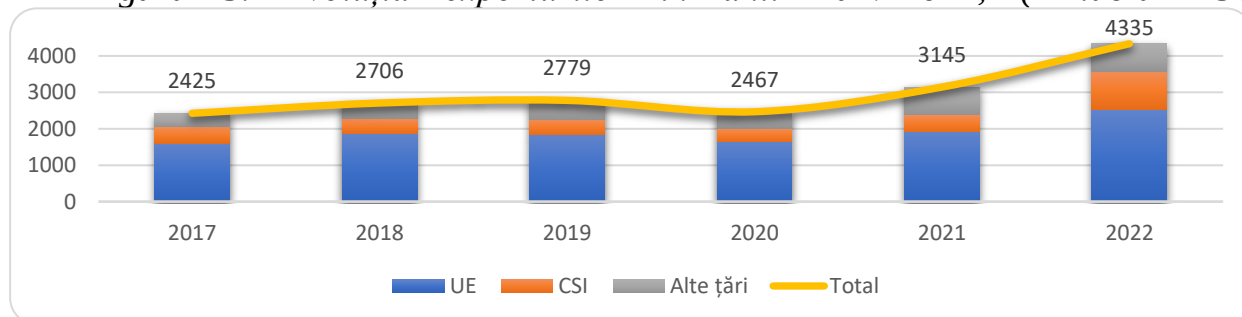
Sursa: calcule MDED

16. Producția industrială s-a diminuat cu 5,0 % în anul 2022. Industria prelucrătoare este ramura cea mai afectată, descreșterea căreia (-4,5 %) a produs cel mai mare impact negativ asupra sectorului industrial. De asemenea, sectorul energetic este în declin (-8,4 %), fiind puternic afectat de creșterea prețurilor la resursele energetice. Este negativ și rezultatul industriei extractive (-4,9 %), fiind influențat de descreșterea activității de construcții. Conform estimărilor, în anul 2023 economia Republicii Moldova își va reveni treptat, recuperând scăderea din anul precedent, și va fi un an de relansare a activității industriale, prognostându-se o creștere de circa 4-4,5 %.

17. În anul 2022 exporturile de mărfuri au constituit 4,3 miliarde dolari SUA și s-au majorat cu 38% față de anul precedent. Majoritatea mărfurilor - 59%, au fost exportate în țările Uniunii Europene (România, Italia, Germania, Bulgaria, Polonia, Cehia etc.), 24% către țările CSI (Ucraina, Federația Rusă, Belarus etc.), iar 17% către alte țări (Turcia, Elveția, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, etc.).

Această reprezentare se datorează mai multor factori ca anul agricol 2021 extrem de productiv, creșterea prețurilor internaționale la resursele energetice și produsele alimentare, războiul din Ucraina, care a condus la direcționarea unei părți considerabile prin Republica Moldova, ceea ce a dus la creșterea re-exporturilor moldovenești, în special produse petroliere.

Figura 5. Evoluția exporturilor în anii 2017-2022, (mil.dolari SUA)

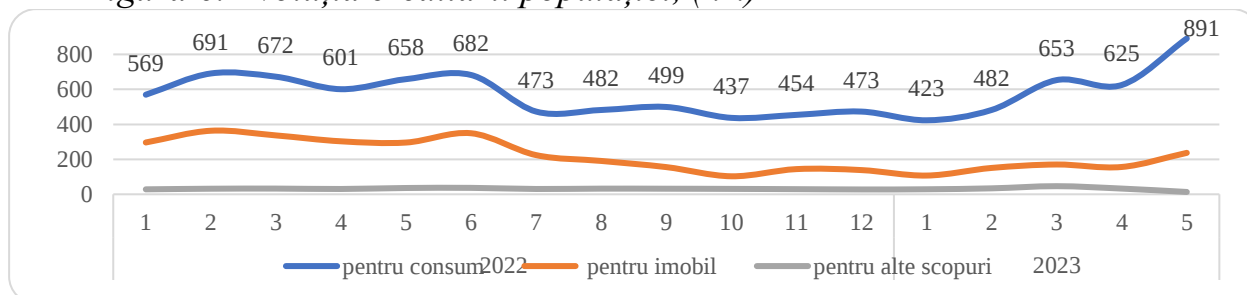
Sursa: Biroul Național de Statistică, calcule MDED

18. La etapa actuală, Republica Moldova deține o infrastructură solidă cu o acoperire de 99% din populație cu acces la Internet. Sectorul TIC a devenit un motor al dezvoltării, întrecând în anul 2020, volumul exporturilor (ponderea exporturilor de servicii TIC a atins 5% din totalul comerțului sau 23,8% din totalul exportului de servicii), ramuri tradiționale cum ar fi cel al vinificației. În Indicatorii de dezvoltare în rețea (NRI), publicat de Forumul Economic Mondial pentru 2022, Republica Moldova a ocupat locul 67 din 131 de țări, sugerând că mai sunt eforturi de făcut în activități de cercetare și dezvoltare de produse și servicii digitale, în pregătirea pentru integrarea tehnologiilor viitorului (AI, IoT), creșterea capacității populației și a organizațiilor de a utiliza resursele tehnologice într-un mod productiv, dezvoltarea e-Guvernării, etc.

19. În 2021, ponderea întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri) deținute de femei în Republica Moldova era de cca 33%, din care companiile medii și mari reprezintă 1%, cu un PayGap de est. 13%.

20. Tendința descendentă a ratei anuale a inflației de la finele anului 2022 a continuat în primele luni ale anului curent. Astfel, rata anuală a inflației s-a diminuat de la 30,2% în luna decembrie 2022 până la 16,3% în luna mai 2023. Astfel, în primele 5 luni creditele noi acordate s-au majorat cu 1,9% față de perioada respectivă a anului 2022.

Figura 6. Evoluția creditării populației, (nr.)

21. Sursa: calcule MDED

22. Intensitatea energetică și de carbon sunt semnificativ mai mari decât media în UE (Intensitatea energetică în termeni de energie primară corelată la PIB, 2020, MJ pe 1 USD din PIB). Mixul final de consum de energie este dominat de combustibilii fosili, iar sursele regenerabile rămân slab reprezentate și sunt dominate de biomasă. Întârzierile în finalizarea cadrului de reglementare au împiedicat investițiile în economia verde. Condițiile structurale ale Republicii Moldova fac țara extrem de vulnerabilă la riscurile climatice.

Clasamente internaționale

23. **Nivelul corupției.** În 2022, Republica Moldova s-a clasat pe locul 91 din 180 de țări în Indicele de Percepție a Corupției realizat de Transparency International, ceea ce indică faptul că în ultimii ani au fost depuse eforturi considerabile de combatere a corupției.

24. **Doing Business.** În raportul Doing Business 2020 al Băncii Mondiale, Republica Moldova ocupă locul 48 din 190 de țări la indicatorul "Dezvoltarea sectorului de afaceri".

25. **Indicele Libertății Economice.** În raportul Indicelui Libertății Economice 2023 realizat de Heritage Foundation, Republica Moldova se situează pe locul 96 din 180 de țări, înregistrând 58,5 de puncte cu -2,8 comparativ cu anul precedent. Republica Moldova se află pe locul 40 din 44 de țări din Europa, iar scorul general este sub media regională și mondială. Acest rezultat subliniază necesitatea de a continua reformele pentru liberalizarea economiei, reducerea birocrăției și îmbunătățirea climatului de afaceri.

26. **Indicele Global de Competitivitate.** Conform raportului Indicelui Global de Competitivitate 2023 al Forumului Economic Mondial, Republica Moldova ocupă locul 101 din 141 de țări. Pentru a crește competitivitatea, țara trebuie să investească în infrastructură, capitalul uman, inovare și să asigure un mediu de afaceri stabil și favorabil creșterii.

27. **Indicele Global al Inovației.** Indicele Global al Inovației este unul dintre cele mai importante studii de referință pentru măsurarea performanței țărilor în baza inovării. În clasamentul Indicelui global al inovației 2022 (The Global Innovation Index, GII), Republica Moldova se situează pe locul 56 din 132 de țări. Acest rezultat evidențiază nevoia de a stimula inovarea în sectorul antreprenorial, prin investiții în cercetare și dezvoltare, tehnologie și colaborarea între mediul academic și cel de afaceri.

28. Conform estimărilor, impactul negativ al condițiilor provocate de război va persista, iar din a doua jumătate a anului 2023 se așteaptă o ușoară redresare, bazată pe o creștere economică în principalele țări partenere, ameliorarea situației privind lanțurile de aprovizionare, temperarea presiunilor inflaționiste, revenirea cererii interne pe un trend pozitiv.

Secțiunea 2. Problemele și oportunitățile activității antreprenoriale din Republica Moldova

29. Antreprenorii din Republica Moldova se confruntă cu o serie de provocări, dar și cu oportunități. Analiza mediului antreprenorial a revelat limite sau provocări, manifestate printr-o performanță sub-optimală a variabilelor procesului manufacturier, cu efecte vizibile în scăderea productivității, calității, timpului de răspuns, alte costuri asociate dar și a limitării capabilităților de dezvoltarea inovativă a producției/serviciilor.

30. Conceptul de competitivitate economică se referă la capacitatea unei națiuni de a oferi cetățenilor săi o creștere constantă și durabilă a standardului de viață cu locuri de muncă disponibile celor dornici să lucreze (European Commission, 2009). Aceeași abordare incluzivă asupra competitivității unei națiuni o regăsim și în rapoartele globale privind competitivitatea elaborate în cadrul Forumului Economic Mondial care definesc competitivitatea națională ca fiind “setul de instituții, politici și factori care determină nivelul de productivitate al unei țări” (World Economic Forum, 2019). Competitivitatea națională este influențată de politicile statului, de cadrul în care companiile pot fi create, gestionate, și pot fi închise sau preluate, de un mediu stabil, sigur și predictibil pentru afaceri, cu efect asupra prosperității lor. Nu mai puțin important este cadrul în care efortul și creativitatea sunt recompensate, favorizând egalitatea de șanse ale tuturor celor care au spirit antreprenorial, dar și cel care favorizează o economie cu emisii reduse de carbon care asigură un mediu înconjurător sănătos pentru generațiile viitoare.

31. Uniunea Europeană a implementat Regulamentul privind divulgarea datelor financiare și de sustenabilitate, impunând cerințe pentru raportarea ESG (mediu, social și bună guvernare) cu accent pe inițiativele legate de durabilitate. Acest regulament este completat de Directiva privind raportarea durabilității întreprinderilor, care a intrat în vigoare în ianuarie 2023. Ca urmare, companiile din Republica Moldova, care furnizează produse și servicii la companiile cu raportarea conform ESG, vor urma necesitatea raportării simplificate către clienții săi din țările EU. Deși adoptarea practicilor de raportare ESG este încă la un stadiu incipient în Moldova, multe

companii recunosc valoarea acestora. Mai multe întreprinderi mari, în special cele cu expunere internațională, au început să includă considerentele ESG în procesele lor de raportare și divulgare.

32. Printre provocările antreprenorilor din Republica Moldova se numără:

Provocări	Descriere
1. Reglementări și birocrație excesivă	a. Proceduri complicate și de durată în timp de interacțiunile cu instituțiile publice; b. Reglementări excesive; c. Menținerea corupției și nepotismului, inclusiv în sistemul judecătoresc; d. Prevalența înaltă a economiei informale.
2. Acces limitat la finanțare	a. Lipsa de resurse financiare pentru investiții în dezvoltarea și extinderea afacerilor pe termen lung la o rată previzibilă; b. Nivelul redus de educație financiară și management financiar; c. Nivelul incipient de dezvoltare și diversificare a pieței de capital; d. Instabilitatea climatului investițional.
3. Forța de muncă	a. Participarea redusă la educația și îngrijirea timpurie accentuează inegalitatea de șanse între elevi. Echitatea, caracterul incluziv și calitatea educației rămân provocări importante; b. Deficitul forței de muncă și participarea redusă a femeilor în activitatea economică; c. Presiunea exercitată de costurile forței de munca pe fundalul productivității reduse; d. Lipsa de noi competențe pentru noi sectoare economice emergente (economia circulară, economia socială, economia verde, conectivitate – energie, transporturi și informație, economia creativă, economia digitală, schimbări climatice, servicii pentru calitatea vieții, dezvoltare durabilă) și noi industrii globale (inteligența artificială/automatizare, comerțul internațional); e. Neconcordanța persistentă între cererea și oferta de competențe și lipsa de personal calificat.
4. Infrastructură slabă și tehnologie învechită	a. Drumuri, transport și servicii logistice ineficiente; b. Acces limitat la tehnologii moderne și inovatoare; c. Menținerea discrepanțelor dintre zonele rurale și cele urbane; d. Persistența ”zonelor defavorizate”; e. Insuficiența instrumentelor de consolidare a oportunităților financiare, instituționale și umane, pentru o dezvoltare socio-economică generală.

5. Economie slab diversificată	a. Fluctuațiile macroeconomice curente; b. Lipsa unui sector industrial dezvoltat și competitiv; c. Orientarea către exportul de produse agricole și materii prime, sau servicii Lohn; d. Economia verde insuficient dezvoltată; e. Accent pe dezvoltarea și altor sectoare cu potențial economic, spre exemplu cel turistic.
6. Acces limitat la know-how și servicii de consultanță în afaceri	a. Accesul limitat la informații și expertiză pentru dezvoltarea și îmbunătățirea afacerilor, trendurilor internaționale și cerințelor legale pe piețe de desfacere; b. Sectorul de servicii în consultanță și instruire la nivel incipient de dezvoltare; c. Infrastructura de suport slab-dezvoltată.
7. Digitalizare limitată	a. Lipsa infrastructurii digitale și a competențelor/resurselor necesare pentru a utiliza tehnologia digitală în afaceri limitează creșterea și inovarea în companii; b. Nivel redus de adaptarea tehnologiilor informaționale; c. Sectorul start-up-urilor digitale este slab-dezvoltat; d. Nivel incipient securității cibernetice și riscurile aferente.
8. Acces limitat la piețe de desfacere	a. Capacitatea redusă a antreprenorilor de a accesa piețele internaționale; b. Înțelegerea și aplicarea redusă a standardelor, costuri înalte ale procedurii de standardizare și respectiv participarea limitată la activitățile de standardizare; c. Capacitatea de certificare disponibilă pe piață este insuficientă, fapt care impune companiilor exportatoare puține alternative, iar serviciile externe de certificare au costuri ridicate.
9. Nivelul redus de implementarea soluțiilor sustenabile, de responsabilitatea socială și buna guvernare în contextul integrării europene.	a. Poluarea, degradarea resurselor naturale și schimbările climatice reprezintă amenințări pentru mediu de afaceri, în special în agricultura; b. Condițiile de muncă, drepturile lucrătorilor, egalitatea de gen și includerea socială necesită conștientizarea și investiții; c. Buna guvernare, transparența și responsabilitatea în contribuția la buget de stat și conducerea afacerilor, esențiale pentru atragerea investitorilor, necesită un effort sistemic; d. Participarea femeilor și altor grupuri subreprezentate în activitatea de antreprenariat este redusă.
10. Nivelul scăzut al culturii antreprenoriale	a. Lipsa educației antreprenoriale și a modelelor de succes în afaceri; b. Percepție negativă a antreprenorilor, asociată cu corupția, evaziunea fiscală sau exploatarea muncii;

	c. Dialog public privat cu întreprinderile locale este la etapa incipientă de dezvoltare; d. Persistența economiei informale
--	---

33. Există mai multe **oportunități** pentru antreprenorii din Republica Moldova, inclusiv:

- Integrarea europeană oferă oportunități de acces la piețele europene și de dezvoltare a afacerilor în conformitate cu standardele europene. Există oportunități de accesare a fondurilor europene pentru dezvoltarea afacerilor;

- Republica Moldova oferă o piață internă, unde există cerere pentru diverse produse și servicii. Identificarea nevoilor și preferințelor pieței interne poate reprezenta o oportunitate pentru antreprenori să ofere soluții inovatoare și să creeze afaceri profitabile.

- Moldova are acorduri comerciale cu diverse țări și organizații regionale, ceea ce oferă oportunități pentru exportul de produse și servicii.

- Sectorul tehnologic și al inovării are un potențial de creștere în Moldova. Antreprenorii pot aborda domenii precum tehnologia informației, inteligența artificială, tehnologia verde și alte sectoare inovatoare pentru a dezvolta produse și servicii de ultimă generație.

- Moldova are un sector agricol important, oferind oportunități pentru dezvoltarea afacerilor în agricultură, prelucrarea alimentelor și agroturism. Exportul de produse alimentare poate fi, de asemenea, o oportunitate.

- Dezvoltarea energiei regenerabile și a tehnologiilor verzi reprezintă o oportunitate în creștere în Moldova. Investițiile în energie solară, eoliană și alte surse de energie verde pot aduce beneficii economice și pot contribui la protejarea mediului.

- Republica Moldova are potențial turistic prin peisajele naturale, vinării, monumentele culturale și tradițiile bogate. Dezvoltarea infrastructurii turistice și a serviciilor de ospitalitate poate atrage turiști și poate crea noi oportunități pentru antreprenori.

- Există programe guvernamentale și organizații de sprijin pentru antreprenori și start-up-uri în Moldova. Acestea pot oferi acces la finanțare, mentorat și resurse pentru dezvoltarea afacerilor.

- Sectorul de producție a îmbrăcăminții și textilelor are o tradiție în Moldova. Cu accent pe calitate și design, antreprenorii pot accesa piețe naționale și internaționale pentru produsele lor.

- Moldova dispune de un sector IT în creștere și de o forță de muncă calificată în acest domeniu, ceea ce oferă oportunități pentru dezvoltarea de noi produse și servicii inovatoare, precum și pentru exporturile de servicii IT.

- Moldova are un potențial semnificativ în sectorul energiei regenerabile, economiei circulare și al eficienței energetice, care oferă oportunități pentru dezvoltarea afacerilor și pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră;

- Migranți din Moldova pot fi o sursă de finanțare, know-how și contacte pentru antreprenorii locali.

Prin abordarea acestor oportunități și prin depășirea problemelor menționate anterior, *Programul* va susține antreprenorii din Republica Moldova pentru a accelera dezvoltarea economică și promova o creștere economică incluzivă și durabilă.

Capitolul III. OBIECTIVELE GENERALE

34. **Viziunea Programului PACC 2023-2027** este promovarea și susținerea creșterii economice sustenabile, incluzive și pregătirea țării pentru a deveni membru cu drepturi depline al Uniunii Europene.

35. **Misiunea Programului PACC 2023-2027** constă în sprijinirea dezvoltării economice competitive, prin îmbunătățirea cadrului de politici destinat mediului de afaceri și implementarea instrumentelor de susținere pentru mediul antreprenorial.

Obiective generale

36. Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, de comun cu Guvernul Republicii Moldova, au identificat trei priorități strategice (Obiective generale):

Obiectivul General	Detalii
Îmbunătățirea cadrului de reglementare a mediului de afaceri	Prin îmbunătățirea cadrului de reglementare a mediului de afaceri, se vor reduce birocrăția și obstacolele administrative pentru întreprinderi, ceea ce va spori eficiența și flexibilitatea operațiunilor lor. Acest lucru va atrage mai mulți investitori, va crea un mediu mai favorabil pentru dezvoltarea afacerilor existente și va stimula înființarea de noi întreprinderi. În final, se va crea un climat economic mai atractiv, care va stimula creșterea economică și va genera noi oportunități de afaceri.
Facilitarea accesului la finanțare și sporirea competitivității produselor/serviciilor locale, inclusiv pe piețele externe	Îmbunătățirea competitivității produselor și serviciilor locale va permite întreprinderilor să se adapteze mai bine cerințelor pieței și să ofere soluții mai atractive pentru consumatori. Aceasta va consolida poziția pe piață a întreprinderilor locale și va crește exporturile, contribuind la creșterea economiei naționale. De asemenea, îmbunătățirea accesului la finanțare pentru întreprinderi va sprijini investițiile în inovare, tehnologie și dezvoltarea afacerilor, ceea ce va duce la creșterea productivității și competitivității lor pe termen lung.
Promovarea culturii antreprenoriale	Prin promovarea culturii antreprenoriale, se va stimula spiritul de inițiativă și creativitate în rândul oamenilor, ceea ce va duce la creșterea numărului de noi întreprinderi înființate. Susținerea lansării și dezvoltării afacerilor va oferi sprijin și resurse pentru antreprenori, permițându-le să își transforme ideile în afaceri viabile și să le dezvolte pe termen lung. În acest fel, se va crea un mediu propice pentru inovație și dezvoltare economică sustenabilă,

generând locuri de muncă, stimulând creșterea economică și aducând contribuții pozitive la comunitate și societate în ansamblu.

37. Selectarea priorităților strategice și rezultate acestora este fundamentată pe considerentul provocărilor și barierelor în calea unei dezvoltări sociale și economice mai favorabile activității antreprenoriale, dar și a potențialului efect catalizator pe care realizarea obiectivelor selectate îl pot avea asupra realizării Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale Agendei 2030 (în special ODD 1, 2, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16 și 17).

Capitolul IV. OBIECTIVE SPECIFICE

38. Programul conține 9 Obiective specifice, câte 3 la fiecare obiectiv general, după cum urmează:

Obiectivul general 1. Îmbunătățirea cadrului de reglementare a mediului de afaceri

Obiectivul Specific 1.1. Crearea condițiilor favorabile activității antreprenoriale, prin eliminarea obstacolelor birocratice și îmbunătățirea legislației.

Obiectivul Specific 1.2. Digitalizarea proceselor administrative din cadrul instituțiilor publice și a serviciilor publice, pentru a eficientiza interacțiunile cu antreprenorii și a reduce birocrăția.

Obiectivul Specific 1.3. Creșterea economică sustenabilă și crearea condițiilor pentru promovarea și implementarea principiilor ESG (Mediu, Social și Guvernare) prin promovarea unei economii transparente, încurajarea tranziției verzi, dezvoltarea economiei sociale și sprijinirea antreprenorialului feminin, pentru a asigura o dezvoltare economică durabilă, responsabilă social și ecologic, inclusivă și echitabilă.

Obiectivul general 2. Facilitarea accesului la finanțare și creșterea competitivității produselor/serviciilor locale, inclusiv pe piețele externe

Obiectivul Specific 2.1. Sporirea accesului la finanțare, oferind antreprenorilor mai multe opțiuni de finanțare, inclusiv programe de împrumuturi cu dobânzi preferențiale și susținerea dezvoltării capitalului de risc.

Obiectivul Specific 2.2. Sporirea productivității întreprinderilor prin promovarea inovației, tehnologiei avansate și a practicilor eficiente de gestionare.

Obiectivul Specific 2.3. Sporirea și diversificarea exportului, prin promovarea produselor și serviciilor din Republica Moldova pe piețele internaționale și identificarea de noi oportunități de export, pentru a stimula creșterea economică prin comerț internațional.

Obiectivul general 3. Promovarea culturii antreprenoriale

Obiectivul Specific 3.1. Îmbunătățirea competențelor profesionale și antreprenoriale, prin programe de formare, mentorat și sprijin educațional, pentru a dezvolta abilitățile antreprenorilor și a le asigura succesul în mediul de afaceri.

Obiectivul Specific 3.2. Îmbunătățirea dialogului public-privat și a percepției rolului mediului de afaceri pentru a promova o atitudine pozitivă și favorabilă față de antreprenoriat și pentru a încuraja înființarea de noi afaceri și dezvoltarea lor sustenabilă.

Obiectivul specific 3.3. Îmbunătățirea infrastructurii de suport pentru susținerea continuă a dezvoltării antreprenoriatului.

Capitolul V. Impactul urmare implementării Programului PACC 2027

39. Există mai multe tendințe majore care influențează atingerea obiectivelor stabilite în scopul dezvoltării economice a Republicii Moldova, prin:

- instituții eficiente, responsabile și transparente la toate nivelele, care vor asigura un proces decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ în dezvoltarea politicilor destinate IMM-ilor și utilizarea simplificată a serviciilor publice destinate acestora. Accesul egal la datele și informațiile publice este considerat un activ și un instrument pentru antreprenori în acest proces. (*Importanța guvernării pentru dezvoltarea durabilă, ODD 16*);

- productivitatea sporită a economiei (*ținta ODD 1.2*), inclusiv prin reducerea ocupării informale a forței de muncă (*ținta ODD 8.5*);

- securitatea alimentară, sanitară și de îngrijire vor beneficia de o procedură birocratică simplificată și vor fi abordate ca parte a antreprenoriatului durabil (*ținta ODD 2.2*);

- conceptualizarea ideii de creare a instituției Avocatului Poporului (Ombudsmanul) în domeniul afacerilor. Instituția va suplimenta răspunsurile judiciare și instituționale la corupția pe scară largă, prin investigarea reclamațiilor de abuz de drepturile oamenilor de afaceri, soluționarea litigiilor și furnizarea de servicii de advocacy și consultanță (*ODD 16*);

- măsuri concrete realizate în vederea reducerii impactului negativ al schimbărilor climatice, care au un efect major asupra sectorului agricol (*ODD 13, 6, 7, 12, 2 și 15*);

- soluții inovatoare privind emisiile reduse, rezistența la schimbările climatice și dezvoltarea întreprinderilor ecologice, ceea ce va influența în mod pozitiv obiectivele conexe privind eficiența energetică (*ținta ODD 7.3*);

- tot mai multe companii din RM, adaptate la cerințele pieței europene, pentru produsele producătorilor social responsabili și producătorii care minimizează daunele aduse mediului în schimbare și a unor practici sustenabile;

- digitalizarea, comerțul electronic și noile tehnologii vor îmbunătăți eficiența și competitivitatea afacerilor din Republica Moldova și vor genera noi oportunități de afaceri. Pentru afacerile care se bazează pe tehnologie, securitatea cibernetică devine tot mai importantă;

- dezvoltarea Inteligenței Artificiale va oferi companiilor din Republica Moldova oportunități de a îmbunătăți eficiența, productivitatea și inovația;

- pătrunderea în piața globală, unde mobilitatea forței de muncă are o tendință de creștere. Companiile trebuie să fie capabile să atragă și să rețină talente;

- capacități sporite ale sectorului privat (inclusiv ale micilor producători agricoli) de a inova și de a crește productivitatea și competitivitatea, precum și de ecologizare a economiei, pentru a asigura noi piețe și a se integra în lanțurile valorice globale și regionale (*țintele ODD 2.3, 2.4, 2.b și 9.3*);

- stimularea investițiilor private – instrument important în finanțarea întreprinderilor cu risc ridicat. Analiza nevoilor pentru identificarea opțiunilor de stimulare a dezvoltării investițiilor “înger” (angel investing) în start-up-uri și IMM-uri;

- reducerea inegalităților în ceea ce privește accesul la educație și calitatea acesteia, accentul va fi pus pe aprofundarea incluziunii instruirilor antreprenoriale, în special pentru grupurile marginalizate (*țintele ODD 4.2 și 4.5*), precum și pe creșterea relevanței acestora în raport cu nevoile de dezvoltare economică și pe capacitatea sa de reacție la noile provocări globale impuse de progresele tehnologice (*ținta ODD 4.4*);

- capitalul uman consolidat, beneficiari de un acces îmbunătățit la cunoștințe, competențe și abilități antreprenoriale (*ținta ODD 4.3*);

- economie diversificată și competitivă, în special a întreprinderilor mici și mijlocii (*ținta ODD 9.3*), inclusiv pentru cele mai vulnerabile grupuri (*ținta ODD 8.6*);

- crearea unei economii mai echitabile și accesibilă pentru toți, prin promovarea economiei incluzive, a diversității în conducere și forța de muncă a companiilor, astfel încât acestea să reflecte demografia populației. De exemplu, prin implicarea mai multor femei în afaceri, se va contribui la creșterea economică și la crearea a noi locuri de muncă (*ținta ODD 8.3, 8.6 și 8.8*).

40. În acest sens, Programul PACC 2023-2027 încurajează inovarea, digitalizarea și adoptarea unor practici sustenabile, dezvoltă piața muncii și încurajează educația și formarea profesională, investițiile în tehnologie, precum inteligența artificială, pentru a îmbunătăți eficiența și competitivitatea afacerilor din Republica Moldova.

Rezultatele de implementare

41. Se preconizează că implementarea integrală a Programului PACC 2027 va genera efecte și rezultate semnificative. Informația de mai jos oferă rezumatul rezultatelor per obiectiv specific.

Obiective generale	Obiective specifice	Indicatori de rezultat	Valoarea de referință	Ținta ce urmează a fi atinsă în anul 2025	Sursa/furnizor de date
1. Îmbunătățirea cadrului de reglementare al mediului de afaceri	Obiectivul specific 1.1 Crearea condițiilor favorabile activității antreprenoriale	Mediul de afaceri și cel operațional, pentru IMM, îmbunătățit cu 10%	3,76	4,13	EU/SBA SME Policy Index – Indicele politicilor de reglementare a activității IMM-urilor)
			(conform indicelui SBA evaluat în anul 2020)	(estimată pentru următoarea rundă)	

				SBA, 2025)	
		Numărul total al salariaților din IMM majorat cu 35,0 mii	314.9 mii (2021)	350 mii	BNS
		Numărul întreprinderilor <u>create</u> în creștere cu 20%	5,3 mii (2021)	7 mii	BNS
		Numărul întreprinderilor <u>lichidate</u> în descreștere cu 7%	5,5 mii (2021)	4 mii	BNS
		Ponderea întreprinderilor <u>active</u> din totalul de întreprinderi raportoare în creștere cu 7%	72,9% (2021)	80%	BNS
	Obiectivul Specific 1.2 Digitalizarea proceselor administrative din cadrul instituțiilor publice și a serviciilor publice	Creșterea ponderii întreprinderilor care utilizează factura electronică de la 40% la 80%	40% (2022)	80%	SFS
		Rata serviciilor publice complet digitalizate, în creștere cu 40%	40% 204 servicii publice - 2022	80%	AGE,
		Rata procedurilor vamale complet digitalizate, în creștere cu 60%	≈40%	100%	ASP, Ministerul Finanțelor
	Obiectivul Specific 1.3 Creșterea economică sustenabilă și crearea condițiilor pentru promovarea și implementarea principiilor ESG (Mediu, Social și Guvernare)	Contribuirea la reducerea emisiilor <u>totale</u> de gaze cu efect de seră către 2025 cu cel puțin de 71% comparativ cu nivelul anului 1990	9,3 mil. tone	71%	Ministerul Mediului, Ministerul Energiei
		Reducerea emisiilor de carbon în creștere cu 40%		40%	Ministerul Mediului, Ministerul Energiei
		Rata ÎMM-lor care aplică principii de eficiență energetică în creștere cu 50%		50%	Ministerul Energiei, MDED

		Cel puțin 10% din IMM-uri certificate în conformitate cu standardele ISO 14001 (environmental management systems) sau/și ISO 26000 (International standard for social responsibility)		10%	MDED
		Cel puțin 60% din IMM-le active s-au autoevaluat în baza principiilor de economie verde pe pagina ODA	0	60%	MDED ODA
		Creșterea ponderii întreprinderilor administrate de femei	30% (2022)	35%	BNS
		Creșterea numărului întreprinderilor sociale de la 7 la 14	7 (2022)	14	MDED
		Ponderea IMM conduse de tineri, femei, migranți în numărul total întreprinderi finanțate de către IP IP ODA, în creștere cu 13 p.p.,	32% (2022)	45%	BNS
		Majorarea anuală cu 10% a volumului investițiilor în rezultatul accesării creditelor de către persoane juridice		10% anual	BNM
2. Facilitarea accesului la finanțare și sporirea competitivității produselor/serviciilor locale, inclusiv pe piețele externe	Obiectivul specific 2.1. Sporirea accesului la finanțare	Volumul de investiții în economia națională, realizată de către întreprinderile noi lansate cu suportul ODA, crește cu 20%, către anul 2025	185,5	240,0	MDED ODA

		Creșterea volumului de investiții în economia națională, realizată cu suportul ODA de către întreprinderile în dezvoltare	≈30,0	≈80,0	MDED ODA
		Creșterea cotei creditelor garantate de FGC, din soldul total al creditelor acordate sectorului IMM de către bănci	8% (2022)	18%	MDED ODA
			(1 800,0 mil MDL)	(4 000,0 mil. MDL)	
		Creșterea volumului creditelor acordate IMM de către ODA, prin produselor FACEM, cu aproximativ 2 800,0 mil. lei.	0	2 800,0 mil MDL	BNM
		Volumul de investiții generate în economie, urmare a emiterii de către ODA a garanțiilor financiare, în creștere cu 20%	1 200,0 mil MDL (2022)	1 500,0 mil MDL	MDED ODA
		Creșterea de peste 3 ori a volumului finanțării acordate pentru start-up-uri prin programele ODA	5,65 mil MDL	20 mil MDL	MDED ODA
	Obiectivul Specific 2.2 : Sporirea productivității întreprinderilor	Creșterea cu 1% a contribuției sectorului IMM la PIB	49,3% (2021)	50,3 %	BNS
		Majorarea cu 2% a rentabilității veniturilor din vânzări în sectorul IMM	26,2% (2021)	28,2%	BNS
		Asigurarea rentabilității capitalului propriu	18,6% (2021)	19%	BNS

		nu mai mic de 19% în sectorul IMM			
		Majorarea cu 10 % a venitului IMM din vânzări	45,9% (2021)	56,9%	BNS
		Majorarea cu 5% a numărului de persoane ocupate în sectorul IMM	347,3 mii (2021)		BNS
		Investiții generate în economie, urmare a implementării de către ODA a Programului 373, de cca 2,0 mlrd lei ,	0	2,0 mlrd lei	Raport anual de monitorizare a Programului
	Obiectivul Specific 2.3 Sporirea și diversificarea exportului	Majorarea cu 40 % a valorii mărfurilor exportate	4 335,1 mlrd dolari USA	60 691,0 mlrd dolari USA	BNS
		IMM abilitate să realizeze potențialul de export și să crească venitul din vânzări cu 5% anual	≈184 000,0 mil. lei (2021)	≈ 223 125,0	BNS Pilonul D al indicelui EU/SBA SME Policy Index
		Exportul IMM pe piețele externe a crescut cu 5% anual	≈62 890,1 mil lei (2021)	≈76 443,3	BNS
		Cel puțin 3 parteneriate de lansare pe piețele internaționale, încheiate către anul 2025 cu suportul ODA	0	3	MDED ODA
	3. Promovarea culturii antreprenoriale	Obiectivul Specific 3.1 Îmbunătățirea competențelor profesionale și antreprenoriale	Numărul de standarde de calificare ajustate la Cadrul Național al Calificărilor în creștere cu 10% în anul 2025 comparativ cu 2022	10%	Ministerul Educației și Cercetării
			Numărul de elevi încadrați în învățământul dual în creștere cu aproximativ 50%	1 400 (2022)	2 100 Ministerul Educației și Cercetării

	Cel puțin 1 mie de întreprinderi care au beneficiat de deducerea cheltuielilor pentru instruirea angajaților	0 (2022)	1000	SFS
	Numărul de persoane instruite prin programele implementate de ODA în creștere cu 20% în anul 2025 comparativ cu 2022	2450 (2022)	3000	MDED ODA
Obiectivul specific 3.2. Îmbunătățirea dialogului public-privat și percepției rolului mediului de afaceri	Consultarea cu mediul de afaceri, în proporție de 100%, a proiectelor de acte normative, elaborate de Guvern, cu impact asupra mediului de afaceri		100%	MDED ODA
	Asigurarea efectuării analizei anuale a evoluției sectorului IMM și determinarea impactului acestuia asupra economiei naționale		1 raport anual	MDED
	Numărul de reprezentanți mediului de afaceri care au participat la consultarea proiectelor de acte normative		1000	Autoritățile publice centrale
	Numărul de parteneri (organizatii, întreprinderi, parteneri de dezvoltare, etc.) care susțin/implementează activități de promovare a antreprenoriatului		30	MDED
Obiectivul specific 3.3. Îmbunătățirea	Bază de date a întreprinderilor de consultanță creată,		1 Bază de date	MDED ODA

	infrastructurii de support pentru susținerea continuă dezvoltării antreprenoriatului	din care fac parte cel puțin 50 de întreprinderi de consultanță și/sau instruiți active		50 întreprinderi	
		Infrastructura pentru cel puțin 2 Platforme Industriale Multifuncționale creată		50	MDED ODA
		Cel puțin 11 incubatoare de afaceri dezvoltate/susținute de Guvern		11 incubatoare	MDED ODA

Capitolul VI. COSTURI

42. Pentru a implementa obiectivele generale și specifice ale Programului, sunt necesare următoarele resurse financiare și nefinanciare:

- finanțare publică pentru dezvoltarea și implementarea politicilor și programelor de susținere aferente mediului antreprenorial;
- resurse umane cu competențe și expertiză în domeniul, precum și capacități instituționale pentru implementarea politicilor și măsurilor aferente mediului de afaceri;
- suportul partenerilor strategici de dezvoltare ai Republicii Moldova.

43. În scopul atingerii obiectivelor propuse, se va coopera cu partenerii de dezvoltare, care pot furniza resurse suplimentare pentru implementarea Programului, cum ar fi asistență tehnică, transfer de tehnologie, precum și finanțare suplimentară.

44. În scopul alinierii cu strategiile sectoriale de cheltuieli în contextul Cadrului Bugetar pe Termen Mediu (CBTM) 2023-2025, Programul propune o serie de măsuri și acțiuni care vizează sporirea productivității IMM, creșterea capacităților de export și facilitarea accesului la finanțare, facilitarea transferului tehnologic, de digitalizare și inovare, integrarea principiilor de economie verde și circulare. Aceste obiective sunt aliniate cu prioritățile Guvernului Republicii Moldova și cu obiectivele strategiilor sectoriale de cheltuieli în contextul CBTM, în special:

- Obiectivele sectorului „Servicii economice generale” (09)
- Subprogramul 5004 „Susținerea întreprinderilor mici și mijlocii”

45. Costul total pentru implementarea Programului în anii 2023-2025, planificat în baza bugetului pentru anul 2023 și al Cadrului Bugetar pe Termen Mediu 2024-2026, se estimează la cifra de 777 177,2 mii lei, dintre care 583 827,2 mii lei – din bugetul de stat, alte surse – 193 350,0 mii lei.

Repartizat pe ani:

anul 2023 - 449 009,2 mii lei, dintre care 391 409,2 mii lei – din bugetul de stat, 57 600,0 mii lei – alte surse;

anul 2024 – 164 059,0 mii lei, dintre care 96 209,0 mii lei – din bugetul de stat, 67 850,0 mii lei – alte surse;

anul 2025 – 164 109,0 mii lei, dintre care 96 209,0 mii lei – din bugetul de stat, 67 900,0 mii lei – alte surse.

Totodată este de menționat că la moment se lucrează la identificarea surselor pentru capitalizarea Fondului FACEM, cu estimarea pentru anul 2024 a cca 1 mln lei, pentru 2025 – cca 1,35 mln lei.

46. Expunerea pe obiective și pe acțiuni a sumei estimate se prezintă în Capitolul IX, Planul de acțiuni privind implementarea în anii 2023-2025 a Programului național pentru promovarea antreprenoriatului și creșterea competitivității în anii 2023-2027.

47. Resursele financiare, tehnice și umane necesare implementării *Programului PACC 2027* vor fi estimate mai detaliat pentru fiecare element al procesului de implementare. În plus, față de costurile directe legate de implementarea, pot exista și alte costuri indirecte, precum costuri administrative și costuri acoperite nemijlocit de către partenerii strategici de dezvoltare.

48. Cu suportul partenerilor de dezvoltare internaționali, Republica Moldova a început să realizeze un vast proces al reformei regulatorii, precum și de susținere financiară. Diverse organizații internaționale și bilaterale, sprijină Guvernul Republicii Moldova în implementarea priorităților naționale în domeniul antreprenoriatului și inovării.

- În scopul elaborării de noi instrumente de suport în afaceri (produsele FACEM, FGC), Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, de comun cu IP ODA, au lansat o serie de discuții și negocieri avansate cu noii parteneri de dezvoltare: Banca de Dezvoltare Poloneză (Bank Gospodarstwa Krajowego - **BGK**) și Banca de Dezvoltare Germană (Kreditanstalt für Wiederaufbau – **KfW**), Agenția Poloneză de Dezvoltare a IMM (**PARP**) și Asociația Europeană a Instituțiilor de garantare, România.

Totodată, la etapa actuală se elaborează legislația necesară pentru negocierea și semnarea Acordului de împrumut cu **BGK** în valoare de **5 mil. EUR**, pentru o perioadă de 7 ani (2023-2030). Acordul se planifică a fi semnat până la finele anului 2023.

- Pe parcursul anului 2022, în vederea realizării Proiectului de competitivitate a întreprinderilor micro, mici și mijlocii (Proiectul ÎMMM), între Republica Moldova și **Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD)** a fost semnat Acordul de împrumut (9423-MD) în valoare de **17 700 000 EUR**, ratificat de către Parlamentul RM prin Legea nr.203/2022. În conformitate cu condițiile acordului menționat, în vederea lansării de către I.P. ODA a noului mecanism de garantare a portofoliului de credite, sunt preconizate 2 tranșe de finanțare în valoare de **9 500 000 EUR** și **4 300 000 EUR** cu destinația capitalizării FGC. Obiectivul de implementare a garanțiilor de portofoliu în conformitate cu Proiectul, constituie garantarea unui portofoliu de credite de 100 mil. USD sau aproximativ 2 mld. MDL, ce ar asigura accesul la finanțare a cel puțin 900 de întreprinderi și ar menține/crea cel puțin 3000 de locuri de muncă.

- O altă sursă de finanțare constituie **Acordul de grant direct al Uniunii Europene – EU4SMEs**, semnat la data de 28.04.2023, în valoare de **8 mil. EUR** și pentru perioada 2023-2026. Obiectivul principal al Acordul este îmbunătățirea climatului investițional, a oportunităților comerciale, a capacității de inserție profesională și a unui mediu de afaceri favorabil pentru IMM.

Cadrul actual de cooperare cu donatorii:

Partener	Domeniul de cooperare/Proiect	Obiective	Activități	Perioada de implementare	Buget
Uniunea Europeană	<i>EU4SMEs – Grant direct</i>	Îmbunătățirea climatului investițional, a oportunităților comerciale, a capacității de angajare și a unui mediu de afaceri favorabil pentru IMM-uri.	1. Sprijin financiar pentru 7 programe naționale de sprijin (Start pentru tineri, PARE 1+2, Ecologizarea IMM-urilor, Retehnologizare și eficiența energetică, Transformarea digitală a IMM-urilor, Femei în afaceri, Turism rural); 2. Campanii de informare și promovare; 3. Cursuri de formare pentru programele de tip Start-up.	2023 – 2026 <i>(Semnat la data 28.04.2023)</i>	8 Mil. Euro
Banca Mondială	<i>Dezvoltarea IMM-urilor și a competitivității la export</i>		1. Facilitarea exportului de către firmele locale prin acordarea de granturi: (echivalentul a 5 mil. USD); 2. Consolidarea programului de pregătire pentru export pentru IMM-uri din cadrul ODA (echivalentul a ~2,65 mil. USD); 3. Facilitarea legăturilor locale cu companiile de producători străine (echivalentul a ~1,80 milioane USD).	2022 – 2027 <i>(Semnat la 7 iulie 2022)</i>	9.45 Mil. USD

	<i>Fondul de Garantare a Creditelor</i>		1. Capitalizarea Fondului (13,8 milioane EUR), 2. Consolidarea capacității instituționale a FGC, prin acordarea de asistență tehnică (478 mii EUR)	2022 – 2027 (Semnat la 7 iulie 2022)	15 Mil. Euro
Agencia Statelor Unite pentru Dezvoltare Internățională (USAID)	<i>WNISEF (Western NIS Enterprise Fund)</i>	Suplimentarea bugetului Programului de susținere a inovațiilor digitale și start-up-urilor tehnologice.	Finanțarea a cel puțin 20 de proiecte investiționale/ start- up-uri	2023	10 Mil. MDL

Domeniile strategice de intervenție și partenerii de dezvoltare sunt prezentați detaliat în *Anexa la Program*.

Capitolul VII. RISCURI DE IMPLEMENTARE

49. Mai jos este prezentat un tabel cu principalele riscuri identificate pentru implementarea *Programului PACC 2027* și acțiunile de mitigare propuse pentru a reduce impactul acestora.

Riscuri	Descriere	Acțiuni de mitigare
Capacitatea instituțională redusă	Guvernul și instituțiile publice pot avea resurse limitate și competente reduse pentru implementarea Programului.	Investirea în programe de dezvoltare a capacităților instituționale și formarea personalului cheie pentru a asigura o buna implementare a <i>Programul PACC 2027</i> .
Lipsa de cooperare între instituțiile statului	Dificultăți în colaborarea și coordonarea între instituțiile implicate în implementarea <i>Programului PACC 2027</i> , ceea ce poate duce la fragmentarea eforturilor și la nerealizarea obiectivelor.	Promovarea și facilitarea dialogului între instituții pentru a asigura o colaborare eficientă și o coordonare a eforturilor.
Situația politică instabilă	Schimbări frecvente de guvern sau instabilitate politică pot duce la incertitudine și la lipsa de susținere pentru <i>Programul PACC 2027</i> .	Dezvoltarea și promovarea unui cadru stabil și predictibil pentru politica economică, precum și implicarea partidelor politice importante în dezbaterile și susținerea <i>Programului PACC 2027</i> .

Șocurile economice	Șocurile economice precum fluctuațiile valutare sau scăderea cererii pentru exporturile moldovenești pot afecta negativ implementarea <i>Programului PACC 2027</i> .	Elaborarea de strategii de reziliență economică, astfel încât să se poată face față șocurilor economice și să se adapteze la noile condiții economice.
Lipsa finanțării pentru implementarea <i>Programul PACC 2027</i>	Dificultăți în obținerea resurselor financiare necesare pentru implementarea <i>Programul</i> , care poate duce la întârzieri în implementare sau la realizarea parțială a obiectivelor.	Dezvoltarea de parteneriate public-private și atragerea de investiții naționale și străine, precum și căutarea de surse alternative de finanțare.
Rata redusă de absorbție a fondurilor europene	Rata de absorbție a fondurilor europene poate fi scăzută, ceea ce poate afecta implementarea <i>Programului PACC 2027</i> .	Asigurarea unei bune gestionări și monitorizări a fondurilor europene, prin îmbunătățirea proceselor de management al proiectelor și asigurarea transparenței și responsabilității pentru utilizarea acestor fonduri.

Capitolul VIII.

AUTORITĂȚI/INSTITUȚII RESPONSABILE DE IMPLEMENTARE

50. Responsabilitatea principală pentru coordonarea implementării *Programului PACC 2023-2027* este atribuită Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării cu participarea Instituției Publice Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului, care are misiunea de a implementa politica statului privind susținerea dezvoltării antreprenoriatului, inclusiv a întreprinderilor mici și mijlocii, conform strategiilor și programelor aprobate de Guvern. Domeniile de activitate și funcțiile de bază ale IP ODA sunt stabilite în Statutul său, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 487/2022.

51. La implementarea acestui Program vor participa, de asemenea, majoritatea autorităților publice centrale de specialitate, autoritățile cu funcții de reglementare și control, în funcție de competența acestora, precum și mediul academic, întreprinderile, societatea civilă și cetățenii. Având în vedere structura orizontală a *Programului PACC 2027*, responsabilitatea pentru executarea unor programe revine mai multor ministere și autorități publice centrale de specialitate, conform prevederilor Planului de acțiuni.

Capitolul IX.

PROCEDURI DE RAPORTARE

52. Autoritățile responsabile de implementarea *Programului PACC 2023-2027* prezintă Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării anual, până la data de 01 martie a anului următor celui de referință, informația despre executarea, în anul trecut, a Planului de acțiuni pentru anii 2023-2025, conform domeniilor de competențe.

53. Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării prezintă Guvernului, anual, până la data de 31 martie a anului în curs, raportul privind realizarea Planului 2023-2025 în anul precedent.

54. În anul 2025, în baza propunerilor și recomandărilor autorităților vizate, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării va elabora și va prezenta Guvernului spre aprobare proiectul Planului de acțiuni pentru implementarea, în anii 2026-2027, a *Programului PACC 2027*.

55. În anul 2026 se va efectua evaluarea intermediară a implementării Programului, cu identificarea progreselor, impedimentelor, precum și elaborarea propunerilor și recomandărilor de resort.

56. Raportul de evaluare finală se va realiza în anul 2028. Constatările și propunerile din Raportul de evaluare finală vor constitui temei pentru elaborarea unui nou document de politici privind dezvoltarea antreprenoriatului în Republica Moldova.

Capitolul X.
Planul de acțiuni privind implementarea în anii 2023-2025
a Programului național pentru promovarea antreprenoriatului și creșterea competitivității în anii 2023-2027

Obiectivul General 1: Îmbunătățirea cadrului de reglementare a mediului de afaceri

Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Termen de realizare	Costuri estimate (mii MDL)			Surse de finanțare	Instituția responsabilă	Parteneri
				2023	2024	2025			

Obiectivul Specific 1.1. Crearea condițiilor favorabile activității antreprenoriale

Indicatori de rezultat:

1. Mediul de afaceri și cel operațional, pentru IMM, îmbunătățit cu 10%, în anul 2025, comparativ cu anul 2020 (SBA)
2. Numărul total al salariaților din IMM majorat cu 35,0 mii în 2025, comparativ cu 2021
4. Numărul întreprinderilor create în creștere cu 20% în anul 2025, comparativ cu anul 2021
5. Numărul întreprinderilor lichidate în descreștere cu 7% în anul 2025, comparativ cu anul 2021
6. Ponderea întreprinderilor active din totalul de întreprinderi raportoare în creștere cu 7% în anul 2025, comparativ cu 2021

1.1.1.	Postmonitorizarea și analiza Legii nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător, cu revizuirea Nomenclatorului actelor permissive, în scopul reducerii numărului de documente confirmative (adeverințe, extrase, certificate, duplicate etc.)	- Rapoarte elaborate - Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului	Tr. II, 2024 Tr. IV, 2024	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Autoritățile publice centrale, conform domeniilor de reglementare, Autoritățile publice cu funcții de reglementare și control, Consiliul Economic pe
--------	---	---	------------------------------	-----------------------------	-----------------------------	-----------------------------	----------------------------	---	--

									lângă Prim-ministru
1.1.2.	Modificarea Legii nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat în scopul creșterii plafonului <i>de minimis</i>	- Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre adoptare	Tr. IV, 2023	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Consiliul Concurenței
1.1.3.	Simplificarea cerințelor sanitare pentru a stimula microîntreprinderile să deschidă și să mențină afaceri (categoriile producție agricolă la scară mică, HoReCa, servicii de îngrijire a copiilor)	- Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre adoptare	Tr. IV, 2023	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării , Ministerul Culturii, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor (ANSA), Agenția Națională pentru Sănătate

									Publică (ANSP), Asociațiile profesionale, Partenerii de dezvoltare
1.1.4.	Revizuirea cadrului normativ referitor la controlul de stat asupra activității de întreprinzător, inclusiv a sistemului de sancțiuni și elaborarea unui ghid privind normele actualizate	- Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre adoptare, - Ghid în domeniul controlului de stat și a sistemului sancționator, elaborat	Tr. IV, 2023 Tr. IV, 2024	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Cancelaria de Stat, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Secretariatul Consiliului Economic pe lângă Prim-ministru (Consiliul Economic), Autoritățile cu funcții de reglementare și control, Asociațiile profesionale
1.1.5.	Elaborarea modificărilor cadrului normativ privind piața de capital, în scopul corelării acestuia cu legislația UE	- Legea nr. 1134/1997 armonizată conform prevederilor cadrului normativ UE	Tr. II, 2024	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Banca Națională, Comisia Națională a Pieței Financiare (CNPF), Ministerul Finanțelor, Consiliul Economic

1.1.6.	Modificarea Legii publicității nr. 60/2022 în scopul concretizării noțiunii de dispozitiv publicitar (cu toate aspectele aferente)	- Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre adoptare	Tr. II, 2024	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Finanțelor, Consiliul Economic, Asociațiile profesionale
1.1.7.	Optimizarea procesului de lichidare benevolă a afacerii și îmbunătățirea procedurilor de lichidare a întreprinderilor, ca urmare a insolvenței	- Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre adoptare	Tr. IV, 2024	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Finanțelor, Ministerul Justiției, Agenția de Guvernare Electronică, Agenția Servicii Publice
1.1.8.	Modificarea Legii nr. 231/2010 cu privire la comerțul interior în scopul clarificării condițiilor de depunere a notificării pentru comerțul electronic, aspecte privind producătorul casnic, practicile comerciale neloiale, etc.	- Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre adoptare	Tr. IV, 2024	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Finanțelor, Agenția de Guvernare Electronică, Consiliul Economic, Asociațiile profesionale
1.1.9.	Dezvoltarea unui regim fiscal și de raportare/control simplificat pentru microîntreprinderi	- Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre adoptare	Tr. IV, 2024	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Finanțelor, Consiliul Economic

1.1.10.	Actualizarea legislației secundare, în scopul asigurării transparenței achizițiilor de valoare mică, pentru a se potrivi pe deplin cu Legea nr. 131/2015 cu privire la achizițiile publice	- Hotărâre de Guvern aprobată	Tr. III, 2024	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Finanțelor	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
1.1.11.	Revizuirea Legii nr. 845/1992 cu privire la antreprenariat și întreprinderi în scopul coroborării acesteia cu Codul civil (sau elaborarea unei noi legi)	- Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre adoptare	Tr. III, 2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Finanțelor, Consiliul Economic, Asociațiile profesionale, Partenerii de dezvoltare
1.1.12.	Revizuirea definiției IMM-urilor prin modificarea Legii nr. 179/2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii (modificarea criteriilor), în vederea armonizării acesteia cu legislația UE	- Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre adoptare	Tr. IV, 2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Instituția Publică Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (IP ODA)	Ministerul Finanțelor, Consiliul Economic, Asociațiile profesionale
1.1.13.	Modificarea Legii nr.93/1998 cu privire la patenta de întreprinzător (revizuire cost patenta, includere CAEM,	- Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre adoptare	Tr. IV, 2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Finanțelor, Consiliul Economic,

	excludere anumite tipuri de activități economice, etc.)								Asociațiile profesionale
Obiectivul Specific 1.2. Digitalizarea proceselor administrative din cadrul instituțiilor publice și a serviciilor publice									
Indicatori de rezultat: 1. Creșterea ponderii întreprinderilor care utilizează factura electronică de la 40% în 2022 la 80% în 2025 2. Rata serviciilor publice complet digitalizate, în creștere cu 40%, către anul 2025, comparativ cu anul 2022 3. Rata procedurilor vamale complet digitalizate, în creștere cu 60%, către anul 2025, comparativ cu anul 2022									
1.2.1.	Modernizarea sistemului informațional automatizat (SIA) pentru a permite controale bazate pe risc și digitalizarea și automatizarea rapoartelor de control	- Hotărâre de Guvern aprobată	Tr. IV, 2024	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Cancelaria de Stat	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Finanțelor, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Sănătății, ANSA, ANSP, Serviciul Fiscal de Stat, Inspectoratul de Stat pentru Supravegherea Produselor Nealimentare și Protecția

									Consumatorilor (ISSPNPC)
1.2.2.	Îmbunătățirea cadrului normativ prin digitalizarea continuă a serviciilor G2B (permise, licențe, autorizații, etc.) prin SIA GEAP	- Lege adoptată de Parlament, - Număr de acte permissive digitalizate	Tr. II, 2024-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Agencia de Guvernare Electronică, Cancelaria de Stat, Agenția Servicii Publice
1.2.3.	Digitalizarea procedurilor vamale pentru a extinde declarația electronică pentru toate regimurile vamale	- Hotărâre de Guvern aprobată, - Numărul și rata procedurilor vamale complet digitalizate	Tr. IV, 2024	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Finanțelor, Serviciul Vamal	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
1.2.4.	Digitalizarea completă a procesului de înregistrare a întreprinderii, suspendare a activității și operare a modificărilor în documentele de constituire	- Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre examinare	Tr. III, 2024	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Agencia Servicii Publice, Agenția de Guvernare Electronică
1.2.5.	Impulsionarea activităților de cercetare în vederea creării start-up-urilor și spin-off-urilor (<i>organizație formată prin desprinderea dintr-una mai mare</i>) inovative	- Număr de cercetători implicați, - Număr de start-up-uri și spin-off-uri inovative create anual	2023-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Educației și Cercetării	Agencia Națională pentru Cercetare și Dezvoltare (ANCD), Ministerul Dezvoltării Economice și

									Digitalizării IP ODA
1.2.6.	Stimularea activității parcurilor științifico-tehnologice și a incubatoarelor de inovare	- Măsuri de stimulare elaborate și implementate, - Număr de rezidenți înregistrați	2023-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, ANCD	IP ODA
Obiectivul Specific 1.3. Creșterea economică sustenabilă și crearea condițiilor pentru promovarea și implementarea principiilor ESG (Mediu, Social și Guvernare)									
Indicatori de rezultat: 1. Contribuirea la reducerea emisiilor <u>totale</u> de gaze cu efect de seră către 2025 cu cel puțin de 71% comparativ cu nivelul anului 1990 2. Reducerea emisiilor de carbon în creștere cu 40% către anul 2025, comparativ cu anul 2022 3. Rata IMM-ilor care aplică principii de eficiență energetică în creștere cu 50% către anul 2025, comparativ cu anul 2022 4. Cel puțin 10% din IMM-uri certificate în conformitate cu standardele ISO 14001 (environmental management systems) sau/și ISO 26000 (International standard for social responsibility) 5. Cel puțin 60% din IMM-le active s-au autoevaluat în baza principiilor de economie verde pe pagina ODA 6. Creșterea ponderii întreprinderilor administrate de femei de la 30% în anul 2022 la 35% în anul 2025 7. Creșterea numărului întreprinderilor sociale de la 7 în anul 2022 la 14 în anul 2025 8. Ponderea IMM conduse de tineri, femei, migranți în numărul total întreprinderi finanțate de către IP IP ODA, în creștere cu 13 p.p., către 2025, comparativ cu anul 2022									
1.3.1.	Elaborarea unui studiu pentru evaluarea nivelului de pregătire al Republicii Moldova pentru implementarea principiilor ESG (mediu, social și guvernanta)	Studiu elaborat	Tr. IV, 2024	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Consiliul Economic, Asociațiile profesionale Partenerii de dezvoltare
1.3.2.	Elaborarea cadrului de reglementare pentru implementarea principiilor	Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis	Tr. IV, 2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Mediului,	Consiliul Economic,

	ESG (mediu, social și guvernanță)	Parlamentului spre adoptare						Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Asociațiile profesionale Partenerii de dezvoltare
1.3.3.	Încurajarea producătorilor și furnizorilor să implementeze principii de responsabilitate corporativă, socială și de mediu și să adopte cele mai bune practici în cadrul afacerii și pe tot lanțul valoric	- Număr de întreprinderi instruite, - Număr de întreprinderi care implementează principii de responsabilitate corporativă, socială și de mediu	2024-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Consiliul Economic, Asociațiile profesionale Partenerii de dezvoltare
1.3.4.	Elaborarea și implementarea planurilor de acțiun/ foilor de parcurs sectoriale privind decarbonizarea industriilor și pentru a atingerea obiectivului de emisii net-zero până în 2050	- Planuri de acțiuni elaborate și aprobate	2024 - 2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Mediului	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Consiliul Economic, Asociațiile profesionale
1.3.5.	Asigurarea alinierii documentelor noi elaborate la cadrul legislativ în vederea stimulării dezvoltării și utilizării instrumentelor și produselor financiare, pentru facilitarea investițiilor în dezvoltarea economiei verzi, precum și a inovațiilor și	- Modificări realizate	2024-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Mediului, Ministerul Finanțelor	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Consiliul Economic, Asociațiile profesionale, ODA

	tehnologiilor durabile și circulare								
1.3.6.	Susținerea activităților de transfer de cunoștințe legate de aplicarea principiilor economiei verzi în toate sectoarele economiei și la toate nivelurile de implementare a politicilor, cu accent deosebit pe principiile circularității și sustenabilității	- Nr. acțiunilor realizate, - Nr. persoanelor instruite	Tr. IV, 2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Mediului	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Consiliul Economic, Asociațiile profesionale IP ODA
1.3.7.	Dezvoltarea unui mecanism de stimulente fiscale/impozite și facilități economice pentru companiile care investesc sau reinvestesc profiturile în tehnologii verzi, precum și acordarea de facilități fiscale pentru companiile care adoptă practici prietenoase mediului înconjurător	- Numărul de propuneri înaintate, - Numărul companiilor finanțate care adoptă practici ecologice	Tr. IV, 2024	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Finanțelor, Ministerul Mediului	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Consiliul Economic, Asociațiile profesionale
1.3.8.	Actualizarea anuală a raportului privind indicatorii creșterii verzi.	- Raportul privind indicatorii creșterii verzi actualizat anual, - Noii indicatori elaborați și incluși în lista de raportare	Anual	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Mediului	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Consiliul Economic, Asociațiile profesionale

[illegible]

1. Majorarea anuală cu 10% a volumului investițiilor în rezultatul accesării creditelor de către persoane juridice 2. Creșterea de la 8% la 18% a cotei creditelor garantate de FGC, din soldul total al creditelor acordate sectorului IMM de către băncile comerciale prin intermediul ODA, 2025 comparativ cu 2022 3. Creșterea volumului creditelor acordate IMM de către ODA prin instrumentele FACEM, cu aproximativ 2 800,0 mil. lei, 2025 comparativ cu 2022 4. Investiții generate în economie, urmare a emiterii de către ODA a garanțiilor financiare, în creștere cu 20% în 2025 comparativ cu 2022 5. Creșterea de peste 3 ori a volumului finanțării acordate pentru start-up-uri prin programele ODA 6. Volumul de investiții în economia națională, realizată de către întreprinderile noi <u>lansate</u> cu suportul ODA, crește cu 20%, către anul 2025 7. Volumul de investiții în economia națională, realizată de către întreprinderile în <u>dezvoltare</u> cu suportul ODA, crește cu cel puțin 30%, către anul 2025									
2.1.1.	Consolidarea și capitalizarea Fondului de Garantare a Creditelor (FGC) de Stat din cadrul IP IP ODA	- Nr. garanțiilor financiare noi emise, - Suma creditelor noi acordate	Tr. IV, 2023 2023-2025	30 000,0	5 000,0	5 000,0	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Ministerul Finanțelor, Băncile Comerciale, Organizațiile de creditare Nebancară (OCN)
2.1.2.	Dezvoltarea cadrului normativ și administrarea procesului de acordare a garanțiilor de portofoliu de credite	- Produsul ”Garanții de portofoliu” lansat, - Nr. garanțiilor financiare noi emise, - Suma credite noi acordate	Tr. IV, 2023 2024-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Ministerul Finanțelor
2.1.3.	Operaționalizarea și administrarea procesului de acordare a creditelor cu dobândă redusă prin intermediul Fondului pentru antreprenariat și creștere economică a Moldovei – FACEM	- 2 produse de finanțare lansate, - Nr. de credite cu dobândă redusă acordate, - Valoarea creditelor aprobate	Tr. IV, 2023 2023-2024 2023-2025	70 000,0	1 000 000,0	1 350 000,0	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Ministerul Finanțelor

2.1.4.	Elaborarea propunerii privind modificarea cadrului normativ în vederea instituirii unui instrument de garantare destinat exportatorilor	- Concept elaborat și aprobat	Tr. IV, 2023	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Ministerul Finanțelor
2.1.5.	Îmbunătățirea accesului la informații despre istoria creditară prin modificarea Legii nr. 122/2008 privind birourile istoriilor de credit	- Proiect de lege aprobat de Guvern și transmis Parlamentului spre examinare, - Nr. de noi furnizori de date	Tr. IV, 2024	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Ministerul Finanțelor, Birourile de Istorie a Creditelor
Obiectivul Specific 2.2. Sporirea productivității întreprinderilor									
Indicatori de rezultat: 1. Creșterea cu 1% a contribuției sectorului IMM la PIB, anul 2025 comparativ cu 2021 2. Majorarea cu 2% a rentabilității veniturilor din vânzări în sectorul IMM, anul 2025 comparativ cu 2021 3. Asigurarea rentabilității capitalului propriu nu mai mic de 19% în sectorul IMM, anul 2025 comparativ cu 2021 4. Majorarea cu 10 % a venitului IMM din vânzări, anul 2025 comparativ cu 2021 5. Majorarea cu 5% a numărului de persoane ocupate în sectorul IMM, anul 2025 comparativ cu 2021 6. Investiții generate în economie, urmare a implementării de către ODA a Programului 373, de cca 2,0 mlrd lei , către anul 2025									
2.2.1.	Implementarea și gestionarea <i>Programului de stimulare a investițiilor „373”</i>	- Nr. proiectelor investiționale susținute, - Valoarea suportului financiar acordat	2023-2025	247 000,0	-	-	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării IP ODA	Ministerul Finanțelor, Parteneri de dezvoltare
2.2.2.	Implementarea proiectelor investiționale în cadrul <i>Programului de susținere a inovațiilor digitale și start-up-urilor tehnologice</i>	- Nr. companiilor inovative, finanțare, - Valoarea granturilor aprobat	2023-2025	10 000,0	0,0	10 000,0	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Ministerul Finanțelor, Parteneri de dezvoltare
2.2.3.	Implementarea proiectelor investiționale în cadrul	- Nr. companiilor ce au obținut finanțare	2023-2025	10 000,0 +	10 000,0 +	10 000,0 +	Surse bugetare,	Ministerul Dezvoltării	Ministerul Finanțelor,

	<i>Programului transformare digitală a întreprinderilor mici și mijlocii</i>	pentru proiecte de digitalizare, - Valoarea granturilor aprobate		6 600,0	6 600,0	6 600,0	alte surse (Acord de grant UE)	Economice și Digitalizării, IP ODA	Parteneri de dezvoltare
2.2.4.	Implementarea proiectelor investiționale în cadrul <i>Programului de ecologizare a întreprinderilor mici și mijlocii</i>	- Nr. companiilor ce au obținut finanțare pentru proiecte de ecologizare, - Valoarea granturilor aprobate	2023-2025	10 000,0 + 3 300,0	10 000,0 + 3 300,0	10 000,0 + 3 300,0	Surse bugetare, alte surse (Acord de grant UE)	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Ministerul Finanțelor, Parteneri de dezvoltare
2.2.5.	Implementarea proiectelor investiționale în cadrul <i>Programului de re tehnologizare și eficiență energetică a întreprinderilor mici și mijlocii</i>	- Nr. companiilor ce au obținut finanțare pentru proiecte de tehnologizare, re tehnologizare și eficiență energetică, - Valoarea granturilor aprobate	2023-2025	85 000,0 + 20 000,0	5 000,0 + 20 000,0	5 000,0 + 20 000,0	Surse bugetare, alte surse (Acord de grant UE)	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Ministerul Finanțelor, Ministerul Energiei, Agenția pentru Eficiență Energetică, Parteneri de dezvoltare
2.2.6.	Elaborarea și implementarea <i>Programului de sprijin pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii în domeniul turismului</i>	- Hotărâre de Guvern aprobată, - Nr. companiilor din domeniul turismului, finanțate, - Valoarea granturilor aprobate	Tr. III, 2023 2023-2025	3 000,0 + 3 300,0	5 000,0 + 3 300,0	5 000,0 + 3 300,0	Surse bugetare, alte surse (Acord de grant UE)	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Ministerul Culturii, Asociațiile profesionale, Partenerii de dezvoltare
2.2.7.	Elaborarea și implementarea <i>Programului de sprijin pentru micii producători</i>	- Hotărâre de Guvern aprobată, - Nr. companiilor micilor producători, finanțate,	Tr. IV, 2023 2024-2025	0,0	5 000,0	5 000,0	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Ministerul Finanțelor, Parteneri de dezvoltare

		- Valoarea granturilor aprobate							
2.2.8.	Implementarea proiectelor investiționale în cadrul <i>Programului de subvenționare a participării la târguri și expoziții</i>	- Nr. agenților economici subvenționați anual, - Valoarea subvențiilor acordate	2023-2025	2 000,0	1 209,0	1 209,0	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Ministerul Finanțelor, Parteneri de dezvoltare
Obiectivul Specific 2.3. Sporirea și diversificarea exportului									
Indicatori de rezultat: 1. Majorarea cu 40 % a valorii mărfurilor exportate, anul 2025 comparativ cu 2022 2. IMM abilitate să realizeze potențialul de export și să crească venitul din vânzări cu 5% anual 3. Exportul IMM pe piețele internaționale crescut cu 5% anual 4. Cel puțin 3 parteneriate de lansare pe piețele internaționale, încheiate către anul 2025 cu suportul ODA									
2.3.1.	Acordarea IMM –urilor a serviciilor de suport pentru export	- Nr. IMM evaluate și susținute în elaborarea planurilor de acțiuni de suport pentru export	2023-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	
2.3.2.	Elaborarea și lansarea acceleratoarelor de susținere a întreprinderilor la export	- Cadrul de implementare elaborat, - 1 Accelerator pentru export, lansat anual	Tr. IV, 2023 2024-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	
2.3.3.	Ghid pentru IMM de parcurgere „pas cu pas” a etapelor de ieșire la export creat și funcțional (Compass către export)	- 1 ghid online elaborat	Tr. IV, 2024	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	

2.3.4.	Elaborarea și lansarea <i>Programului de creștere a competitivității IMM și integrarea în lanțurile valorice internaționale</i>	- Hotărâre de Guvern aprobată, - Program lansat, - 1 bază de date națională a furnizorilor dezvoltată (BusinessLink), - 7 evenimente B2B organizate, - 30 companii integrate în lanțurile valorice internaționale	Tr. IV, 2023 2023-2025 2023-2025 2024-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	
2.3.5.	Implementarea <i>Programului de creștere a competitivității IMM și integrarea în lanțurile valorice internaționale</i>	- Nr. companii finanțate, - Valoarea granturilor aprobate	2023-2025	10 000,0 + 10 000,0	10 000,0 + 20 000,0	10 000,0 + 20 000,0	Surse bugetare, alte surse (Banca Mondială)	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	
Obiectivul general 3. Promovarea culturii antreprenoriale									
Nr.	Acțiuni	Indicatori de monitorizare	Termen de realizare	Costuri estimate (mii MDL)			Surse de finanțare	Instituția responsabilă	Parteneri
				2023	2024	2025			

Obiectivul Specific 3.1. Îmbunătățirea competențelor profesionale și antreprenoriale

Indicatori de rezultat:

1. Numărul de standarde de calificare ajustate la Cadrul Național al Calificărilor în creștere cu 10% în anul 2025 comparativ cu 2022
2. Numărul de elevi încadrați în învățământul dual în creștere cu aproximativ 50% în anul 2025 comparativ cu 2022
3. Numărul de întreprinderi care au beneficiat de deducerea cheltuielilor pentru instruirea angajaților în creștere cu 20% în anul 2025 comparativ cu 2022
4. Numărul de persoane instruite prin programele implementate de ODA în creștere cu 20% în anul 2025 comparativ cu 2022

3.1.1.	Dezvoltarea abilităților antreprenoriale prin formare profesională	- Numărul de standarde de calificare ajustate la Cadrul Național al Calificărilor - Numărul de standarde ocupaționale ajustate la cerințele pieței muncii	2023-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare	Ministrul Educației și Cercetării, Ministerul Muncii și Protecției Sociale	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Asociațiile profesionale
3.1.2.	Încurajarea cooperării dintre mediul universitar și cel de afaceri	- Numărul de acorduri de colaborare încheiate între instituțiile de învățământ și mediul de afaceri	2023-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare	Ministrul Educației și Cercetării	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Asociațiile profesionale
3.1.3.	Dezvoltarea și implementarea mecanismului de compensare a cheltuielilor unităților din învățământ dual	- Numărul de unități economice care au beneficiat de compensarea cheltuielilor, - Numărul de elevi din învățământul dual pentru care au	2023-2025	10 000,0	10 000,0	-	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Ministrul Educației și Cercetării, Camera de Comerț și Industrie

		fost compensate cheltuielile, - Suma totală a compensațiilor oferite unităților din învățământ dual							
3.1.4.	Dezvoltarea de către IP ODA a instrumentului de instruire la distanță a antreprenorilor	- 6 Module de instruire lansate, - Nr. persoanelor instruite.	Tr. II, 2024 2024-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat + 250,0	În limita bugetului aprobat + 300,0	Surse bugetare, alte surse (Acord de grant UE)	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Consiliul Economic, Asociațiile profesionale
3.1.5.	Sporirea abilităților antreprenoriale, inclusiv în domeniul de eficiență energetică și ecologizare	- Nr. persoanelor informate și consultate, - Nr. persoanelor instruite, pe categorii de domenii	2023-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Consiliul Economic, Asociațiile profesionale
3.1.6.	Formarea competențelor digitale a antreprenorilor, prin intermediul unei platforme de e-learning digitală cu cursuri în 3 domenii (e-commerce, digital marketing și digitalizarea business proceselor), în cadrul programului EU4Digital	- Nr. persoanelor instruite și certificate, prin intermediul platformei de e-learning	2023-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Consiliul Economic , AGE, IP ODA
3.1.7.	Promovarea alfabetizării financiare și digitale	- Nr. cursurilor de alfabetizare financiară pentru	2023-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării,	Consiliul Economic IP ODA UN Women

	a fetelor și femeilor prin intermediul proiectelor și a programelor de suport	fete și femei desfășurate, -Nr. de femei și fete formate în sectorul TIC, - Nr. de femei și fete formate în domeniul financiar							
3.1.8.	Elaborarea și implementarea unui Program de formare a formatorilor în domeniul antreprenoriatului	- Program elaborat și lansat, - Nr. formatorilor instruiți	Tr. III, 2024 2024-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Consiliul Economic, Asociațiile profesionale Parteneri de dezvoltare
3.1.9.	Dezvoltarea unui Program de mentorat, destinat antreprenorilor care sunt la etapa de creștere și dezvoltare a afacerii	- Conceptul Programului elaborat, - Program elaborat și lansat, - Nr. de IMM mentorate	Tr. IV, 2023 2024-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Consiliul Economic, Asociațiile profesionale Parteneri de dezvoltare
Obiectivul Specific 3.2. Îmbunătățirea dialogului public-privat și a percepției rolului mediului de afaceri									
Indicatori de rezultat: 1. Consultarea cu mediul de afaceri, în proporție de 100%, a proiectelor de acte normative, elaborate de Guvern, cu impact asupra mediului de afaceri 2. Numărul de reprezentanți mediului de afaceri care au participat la consultarea proiectelor de acte normative Asigurarea efectuării analizei anuale a evoluției sectorului IMM și determinarea impactului acestuia asupra economiei naționale									
3.2.1.	Evaluarea cadrului de reglementare al mediului de afaceri, legat de armonizarea acestuia cu legislația UE,	- Mecanism de identificare și monitorizare elaborat și aprobat,	Tr. II, 2024	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Consiliul Economic, Parteneri de dezvoltare

	pentru asigurarea nedepășirii împovărării antreprenorilor și selectarea celor mai puțin invazive soluții din toate țările membre UE	- Număr acte normative evaluate, - Număr acte normative privind modificări ale cadrului normativ elaborate și promovate	2025 2025						
3.2.2.	Elaborarea metodologiei de identificare a impactului negativ asupra concurenței cauzat de cadrul normativ existent și propus. Evaluarea impactului asupra concurenței și promovarea modificărilor normative în vederea reducerii impacturilor negative	- Metodologie aprobată - Instrument de evaluare implementat	Tr. IV, 2024 2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Consiliul Concurenței	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Asociațiile profesionale
3.2.3.	Elaborarea matricei exhaustive a cerințelor de reglementare și procedurile obligatorii pentru principalele genuri de activitate selectate, care să acopere întregul ciclu de viață a afacerii.	- Genuri de activitate selectate, - Cerințe și proceduri identificate, - Matrice elaborată și aprobată, - Raport de monitorizare elaborat	Tr. IV, 2024 2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Consiliul Economic, Parteneri de dezvoltare
3.2.4.	Elaborarea unui mecanism de monitorizare a poverii de reglementare eliminate și introduse, inclusiv de către toate autoritățile relevante	- Mecanismul de monitorizare elaborat, - Rolurile de monitorizare și raportare atribuit	Tr. IV, 2024	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Autoritățile cu funcții de reglementare, Consiliul Economic,

		tuturor autorităților relevante, - Rapoartele de monitorizare elaborate și publicate	2025						Parteneri de dezvoltare
3.2.5.	Asigurarea consultării cu mediul de afaceri a tuturor proiectelor actelor normative cu impact asupra mediului de afaceri	Număr de acte normative elaborate și consultate Număr de ședințe consultative organizate Număr reprezentanți ai mediului de afaceri participanți la consultările publice	2023-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Autoritățile administrației publice centrale	Consiliul Economic, Parteneri de dezvoltare
3.2.6.	Participarea la elaborarea rapoartelor de țară privind evaluările în cadrul clasamentelor internaționale referitor la reglementarea activității de întreprinzător și elaborarea acțiunilor pentru îmbunătățirea poziției Moldovei (SBA, B-Ready, parțial Global Competitiveness Index, parțial Economic Freedom Index, etc.)	- Indicatori, conform evaluărilor, identificați și raportați, - Acțiunile pentru îmbunătățirea poziției Moldovei elaborate și promovate, - Progresul de îmbunătățire a poziției Moldovei monitorizat și publicat	2023-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Autoritățile publice și organizațiile vizate; Consiliul Economic pe lângă Prim-Ministru, Asociațiile profesionale

3.2.7.	Elaborarea anuală a unei analize aprofundate a evoluției sectorului IMM și impactul acestuia asupra economiei naționale	Raport elaborat și publicat pe pagina Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării	Tr. IV, anual	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	
3.2.8.	Elaborarea metodologiei “Testul IMM” și aplicarea acesteia pentru cadrul normativ existent și proiectele de acte normative	- Metodologie aprobată prin Hotărâre de Guvern	Tr. I, 2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Consiliul Economic pe lângă Prim-Ministru, Asociațiile profesionale
3.2.9.	Revizuirea Metodologiei de evaluare a performanței autorităților publice în procesul de reglementare a activității de întreprinzător, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 807/2016, în scopul stabilirii mecanismului de monitorizare a indicatorilor de performanță pentru autoritățile publice	- Metodologie aprobată prin Hotărâre de Guvern - Rapoarte de monitorizare și progres elaborate	Tr. III, 2025 Tr. IV, 2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Autoritățile administrației publice centrale, Consiliul Economic
3.2.10.	Monitorizarea implementării procesului de dereglementare a activității de întreprinzător, prin elaborarea anuală a rapoartelor de monitorizare și a proiectelor de modificări normative	- Rapoarte elaborate - Modificări normative elaborate și promovate - Beneficiile modificărilor promovate cuantificate și raportate la	2023-2025 2023-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Secretariatul Consiliului Economic

		reducerea poverii de reglementare							
Obiectivul Specific 3.3. Îmbunătățirea infrastructurii de suport pentru susținerea continuă a dezvoltării antreprenoriatului									
Indicatori de rezultat:									
1. Bază de date a întreprinderilor de consultanță creată									
2. Infrastructura pentru cel puțin 2 Platforme Industriale Multifuncționale creată									
3. Cel puțin 11 incubatoare de afaceri dezvoltate									
3.2.1.	Elaborarea bazei de date a ODA a întreprinderilor de consultanță / instruire și implementarea activităților de dezvoltare a IMM-urilor	Bază de date elaborată Număr de întreprinderi identificate Număr de activități realizate	2023-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Consiliul Economic
3.2.2.	Crearea Platformelor Industriale Multifuncționale și sprijinirea IMM-lor rezidente	- Infrastructura PIM construită și transmisă către APL	2023-2025	30 000,0	30 000,0	30 000,0	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Ministerul Finanțelor
3.2.3.	Dezvoltarea rețelei incubatoarelor de afaceri	Număr de incubatoare de afaceri dezvoltate	2023-2025	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	În limita bugetului aprobat	Surse bugetare, alte surse	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, IP ODA	Consiliul Economic

*Anexă la Programul național pentru promovarea antreprenoriatului
și creșterea competitivității în anii 2023-2027*

Domeniile strategice de intervenție și partenerii de dezvoltare

Nr.	Partenerii de dezvoltare	Domeniile strategice de intervenție
1	Uniunea Europeană	- Suplimentarea bugetului programelor de stat: Start pentru tineri, PARE 1+2, Ecologizarea IMM, Retehnologizare și eficiență energetică, Transformarea digitală a IMM, Femei în Afaceri, Turism rural - Stimularea investițiilor în conectivitate durabilă și inteligentă - Facilitarea accesului la finanțare pentru întreprinderile mici și mijlocii - Investiții în mediu și rezistență la schimbările climatice, inclusiv în eficiența energetică - Reziliența în sănătate și dezvoltarea capitalului uman
2	Grupul Băncii Mondiale	- Îmbunătățirea guvernantei și calității serviciilor de suport în afaceri - Îmbunătățirea mediului de afaceri pentru dezvoltarea sectorului privat și productivitatea întreprinderilor - Sprijinirea transformării sectorului energetic și sectorului agricol - Elaborarea sistemului de pregătire pentru crize și de răspuns timpuriu al țării - Sprijinirea dezvoltării capitalului uman și a educației incluzive.
3	USAID	- Dezvoltarea și consolidarea ecosistemului de start-up-uri, inovației, tehnologiilor informaționale, industriei creative și a turismului rural - Creștere economică durabilă înrădăcinată în integrarea euro-atlantică - prin creșterea rolului sectorului privat și prin valorificarea parteneriatelor creative în sectoare transformatoare - Democrație participativă consolidată
4	ONU	- Guvernare, drepturile omului și egalitatea de gen - Creștere economică durabilă, incluzivă și echitabilă - Durabilitatea și reziliența mediului - Dezvoltare socială incluzivă și echitabilă - Promovarea economiei verzi și circulare în antreprenoriatul din Republica Moldova - Promovarea antreprenoriatului feminin
5	BERD	- Îmbunătățirea guvernantei și consolidarea rezilienței sectorului bancar și sporirea securității energetice - Creșterea competitivității prin sprijinirea firmelor private în dezvoltarea capacității și promovarea comercializării utilităților publice și a infrastructurii - Promovarea eficienței energetice

6	Suedia	- Drepturile omului, democrația, statul de drept și egalitatea de gen - Societăți pașnice și incluzive - Dezvoltare durabilă reziliență la mediu și climă și utilizarea durabilă a resurselor naturale - Dezvoltare economică incluzivă
7	Germania	- Îmbunătățirea climatului investițional pentru investitorii locali și internaționali - Promovarea și dezvoltarea sistemului de învățământ dual în Republica Moldova
8	Elveția	- Sănătate - Guvernarea locală - Dezvoltarea economică și angajarea în câmpul muncii.
9	Austria	- Sprijinirea învățământul profesional-tehnic - Promovarea ”educației duale”, învățării la locul de muncă, educația și formarea incluzivă, precum și orientarea și consilierea în carieră
10	Regatul Unit al Marii Britanii	- Sprijin pentru creșterea economică și crearea unui mediu de afaceri favorabil - Diversificarea și securitatea energetică - Reducerea oportunităților de corupție și sprijinirea responsabilizării democratice
11	Estonia	- Promovarea democrației - Sprijinirea reformelor din sectorul sănătății - Sprijinirea dezvoltării rurale